

فهرست

- مقدمه‌ی دکتر حسن ریاحی..... ۴
- پیشگفتار..... ۶
- زندگی‌نامه‌ی هنری مؤلف..... ۱۰
- ۱- انوانسیون دو صدایی (برای پیانو)..... ۱۵
- ۲- انوانسیون سه صدایی (برای ویولن و پیانو)..... ۱۸
- ۳- فوگ (برای ارکستر مجلسی)..... ۲۱
- ۴- انوانسیون دو صدایی (برای تار و کمانچه)..... ۲۹
- ۵- انوانسیون سه صدایی (برای کمانچه ، سه تار و عود)..... ۳۲
- ۶- فوگ (برای آنسامبل ایرانی)..... ۳۵
- آثار منتشر شده از انوش جهانشاهی..... ۴۲
- در باره‌ی CD..... ۴۴

مقدمه ی دکتر حسن ریاحی

معرفی و به کارگیری فنون آهنگسازی علمی، یکی از اقدامات مفید و ضروری در فضای موسیقی کشور است، چرا که مباحث علمی موسیقی تنها محدود به موسیقی کلاسیک غرب نیست، بلکه بخش قابل توجهی از این دستاوردهای هنری و پُرازش، در موسیقی ملی ما نیز موضوعیت دارد و برهوشیاری و درک دانشجویان این رشته می افزاید. یک آهنگساز صرف نظر از داشتن ذوق سلیم برای انشاء و خلق نغمات زیبا، باید از علم و تکنیک لازم برای آهنگسازی نیز بهره مند باشد تا آثارش در ابعاد مختلف واجد ارزش های هنری و فرهنگی باشد.

مجموعه ی حاضر شامل تعدادی از آثار هنرمندگرامی آقای انوش جهانشاهی است که بر اساس چند فرم بنیادین و مهم در آهنگسازی علمی برای نخستین بار در ایران نوشته و اجرا شده است و می توان از آن برای آشنا نمودن جوانان به اجزاء و عناصر تشکیل دهنده ی موسیقی علمی و ظرایف و لطایف این هنر استفاده کرد. از ویژگی های مثبت این مجموعه، تنظیم و اجرای این آثار با گروه سازهای ایرانی و سازهای کلاسیک به صورت جداگانه و مستقل می باشد. همچنین وجود پارتیتور این آثار و لوح فشرده در کنار یکدیگر موجب استفاده ی بهتر و برقراری ارتباط مؤثر با آن خواهد بود.

آقای انوش جهانشاهی از هنرمندان شایسته و پُرکار موسیقی هستند که تعداد زیادی کتاب، مقاله و آلبوم موسیقی در پرونده ی هنری ایشان به ثبت رسیده است که مؤید توانایی و ذوق سرشار ایشان در این زمینه می باشد. برای ایشان آرزوی سلامتی و توفیق روز افزون دارم و امیدوارم با همدلی صمیمانه در راه اعتلای هرچه بیشتر موسیقی کشورمان کوشا باشیم.

با آرزوی
دکتر حسن ریاحی

مدیر گروه موسیقی دانشکده ی هنر و معماری تهران

تهران - بهار ۱۳۹۰

انوانسیون (Invention)

در لغت به معنی اختراع و ایتکار است و در موسیقی، اثری کنتریوانیک است که بر مبنای تکرار و تقلید ساخته می شود و بر اساس خصوصیات ریاضی فواصل بین اصوات موسیقی و استفاده از روشهای مختلف تقلید (Imitation) مانند: استرتو (Stretto)، رتروگراد (Retrograde)، معکوس فواصل (Inversion) و که به بافت پلی فونیک (Polyphonic) مربوط می شوند استوار است. علت نام گذاری اختراع برای این نوع فرم این بوده که در آن نشان داده می شود که چگونه می توان با استفاده از کنتریوان، یک ایده ی ساده ی موسیقی را به یک قطعه ی کامل تبدیل کرد. به طور کلی دو نوع انوانسیون وجود دارد:

انوانسیون دو صدایی و انوانسیون سه صدایی (Sinfonia)

هر یک از این دو فرم از سه قسمت معرفی موتیف، بسط و گسترش، و بازگشت و خاتمه تشکیل می شوند.

فوگ (Fugue)

در لغت به معنی ناپایداری و فرار است و در موسیقی، اثری کنتریوانیک است که از چند ملودی به وجود آمده که روی هم قرار گرفته اند و به نظر می رسد که این نغمه ها از هم می گریزند و یا در تعقیب یکدیگر می روند. در حقیقت فوگ فرم تکامل یافته انوانسیون است.

خصوصیات مشترک در این دو فرم چند صدایی این است که در ساخت آنها، از تمام امکانات کنتریوانیک، ایمیتاسیون و مدولاسیون بهره گرفته می شود تا یک موتیف و یا ایده ی موسیقی (Subject) در فواصل و تنالیه های متنوع و در بخش های صدایی مختلف طبق قواعدی خاص، تکرار و تقلید شود و پس از بسط و گسترش، سرانجام به سوژه ی اصلی بازگشته و اثر به پایان رسد. در این شیوه، هر بخش باید در عین ارتباط با بخش های دیگر، استقلال ملودیک خود را حفظ کند.

مثلا در یک فوگ چهار صدایی (همانند اثر حاضر در این کتاب)، سوژه ابتدا با صدای اول شروع می شود (در حالیکه صداهای دیگر سکوت دارند) و سپس در بخش دیگر (صدای دوم) به حالت دو صدایی در می آید و به همین ترتیب به نوبت در بخش های (صداهای سوم و چهارم تکرار می شود تا تبدیل به اثری چهار صدایی شود.

در فوگ تکرار دوم سوژه در نمایان (Dominant)، تکرار سوم در تونیک (Tonic) و تکرار چهارم در نمایان است و در حقیقت در قسمت اکسپوزیسیون تکرار سوژه با تناوب تونیک - دو مینانت در اکتاوهای مختلف ادامه می یابد. تکرار سوژه را در نمایان، پاسخ (Answer) نیز می گویند که این پاسخ بر دو گونه است: پاسخ رئال (Real) که بدون تغییر تنالیه انجام می گیرد و پاسخ تونال (Tonal) که با تغییری جزئی در تنالیه ی اصلی انجام می گیرد. این قسمت از فوگ که در آن سوژه حداقل یک بار در هر بخش صدایی ظاهر می شود (اکسپوزیسیون) (Exposition) نامیده می شود. قسمت دوم فوگ که طولانی ترین قسمت فوگ است تحت عنوان بسط و گسترش سوژه (Development) نامیده می شود و در آن با استفاده از سوژه و کنتریوان های همراه آن مدولاسیون (Modulation) در تنالیه های مختلف صورت می گیرد و سوژه گسترش یافته و شکوفا می شود و در نهایت با ورود به تنالیه ی اصلی قسمت پایانی فوگ آغاز می شود.

در قسمت پایانی یا کُدا (Coda)، سوژه حداقل یک بار در تالیته ی اصلی و در شکل اولیه ی خود اجرا می شود و در نهایت با انجام کادانس کامل، فوگ به پایان می رسد .

این فرم ها در دوران باروک (قرن هفدهم میلادی) شکل گرفتند و بهترین و کامل ترین نمونه ها را در این شیوه ژان سباستیان باخ نوشته است. گوش دادن و تجزیه و تحلیل انوانسیون و فوگ، نکات آموزنده ای برای نوازندگان و آهنگسازان جوان به همراه دارد و موجب ارتقاء درک موسیقایی آنها می شود. در عین حال این گونه آثار از جمله فرم های زیبایی هستند که ظرافت های کتربویانیک و ملودیک بسیار دارند .

نگارنده در دوران تحصیل در رشته آهنگسازی به این فرم های جالب و با استحکام موسیقی علاقه مند بودم و در همان دوران آثاری به این شیوه نوشتم که ضمن رعایت ویژگی های فنی و علمی، تمایل به ایجاد فضایی ایرانی در موسیقی آنها داشته ام و همواره در انتظار فرصت مناسبی بودم تا آنها را به عنوان نخستین نمونه ها در ایران ضبط و منتشر نمایم. در پارتیتور و CD حاضر، هر اثر یک بار برای گروه سازهای کلاسیک و ارکستر مجلسی و یک بار هم برای آنسامبل ایرانی تنظیم شده که برای ضبط سازهای کلاسیک از بهترین سمپل های صوتی موجود در استودیو استفاده شده، ولی سازهای ایرانی آن توسط فارغ التحصیلان رشته ی موسیقی و هنرمندان جوان در استودیو اجرا و ضبط شده است.

در این مجموعه برای سازعود از کلید فا استفاده شده تا با محدوده ی صدادهی واقعی خود منطبق باشد. نت های کمانچه نیز نسبت به سازهای مضرابی به یک پرده بالاتر انتقال یافته اند، تا انگشت گذاری راحت تر و صدادهی مطلوب تر حاصل شود. درخاتمه لازم می دانم از استاد ارجمند دکتر کامبیز روشن روان که نکات ارزنده ای را به نگارنده یاد آوری نمودند تشکر و قدردانی نمایم. با این امید که انتشار چنین آثاری در فضای آکادمیک موسیقی کشور مفید و موثر باشد.

انوش جهانشاهی

تهران - بهار ۱۳۹۰

www.anooshjahanshahi.ir

انوانسیون دو صدایی

Tow-parts Invention

Composer : Anoosh Jahanshahi

For Piano

2005

آهنگساز : انوش جهانشاهی

برای پیانو

۱۳۸۴

Andantino (♩. = 70)

قسمت اول : معرفی موتیف در تریک و نمایان

mf

قسمت دوم : مدولاسیون و بسط و گسترش
ورود به تالیته زیرنمایان (Do میوز)

mf

انوانسیون دو صدایی

Tow-parts Invention

Composer : Anoosh Jahanshahi

For Tar & Kamancheh

2005

آهنگساز : انوش جهانشاهی

برای تار و کمانچه

۱۳۸۴

Andantino (♩ = 70)

قسمت اول : معرفی موتیف در تونیک و نمایان

The musical score is written for Tar and Kamancheh. It consists of four systems of two staves each. The Tar part is on the upper staff and the Kamancheh part is on the lower staff. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 6/8. The tempo is Andantino with a quarter note equal to 70 beats per minute. The score includes dynamic markings such as *mf*, *mp*, and *cresc.*, and performance instructions like *decresc.* and *mf*. There are also slurs and accents throughout the piece. Measure numbers 1, 4, 7, and 10 are indicated at the beginning of their respective systems.

قسمت دوم : مدولاسیون و بسط و گسترش
ورود به تالیته زیرنمایان (Do میوز)